

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Αμπερομετρικοί / Βολταμμετρικοί αισθητήρες:

μέτρηση ρεύματος υπό σταθερό ή μεταβαλλόμενο δυναμικό: $I = f(C)$

• **Μη τροποποιημένα (ακάλυπτα) ηλεκτρόδια:**

- Ανίχνευση βαρέων και τοξικών μετάλλων (κυρίως) με τη μέθοδο της ανοδικής επαναδιαλυτικής βολταμμετρίας (*anodic stripping voltammetry*).
- Ανίχνευση οργανικών ρύπων, βιολογικών ουσιών, φαρμάκων κ.α. έπειτα από τον διαχωρισμό τους με FIA ή HPLC.

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

Αμπερομετρικοί / Βολταμμετρικοί αισθητήρες:

- **Τροποποιημένα ηλεκτρόδια**

- Ενζυμικά ηλεκτρόδια (π.χ. αισθητήρες γλυκόζης, πενικιλίνης κ.α.)
- Ανοσοαισθητήρες (*immunosensors*; Ηλεκτρόδια με ατιγόνα).
- Αισθητήρες DNA.

- **Αισθητήρες αερίων:**

- Αισθητήρες μεμβράνης (τύπου *Clark*) (π.χ. αιθητήρες O₂, CO, H₂, ανιχνευτής αιθανόλης-*breathalyzer*).
- Αισθητήρες τύπου στοιχείων καύσης ή μπαταριών.
- Αισθητήρες στερεάς κατάστασης.

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Ποτεντιομετρικοί αισθητήρες: μέτρηση δυναμικού (συνήθως ανοιχτού κυκλώματος υπό σταθερό ρεύμα (συνήθως 0):

$$E = f(C)$$

- **Εκλεκτικά ηλεκτρόδια ιόντων** (*ion-selective electrodes, ISEs*):
  - Ηλεκτρόδια υάλου (π.χ. pH-άμετρο, ηλεκτρόδια Na^+ , K^+ , Li^+ κ.α.).
  - Ηλεκτρόδια στερεής μεμβράνης (π.χ. Βάσει του δυσδιάλυτου AgX για τα X^- και Ag_2S για άλλα M^+).
  - Ηλεκτρόδια υγρής μεμβράνης (η οποία π.χ. μπορεί να περιέχει ένα ligand συμπλοκοποίησης του M^+ π.χ. Αισθητήρες Ca^{++} και K^+).

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Ποτεντιομετρικοί αισθητήρες

- **Ποτεντιομετρικοί αισθητήρες αερίων:**
  - pH-μετρικοί αισθητήρες αερίων (π.χ. CO₂, NH₃ κ.α.)
  - Αισθητήρες στερεού οξειδίου (π.χ. Αισθητήρας O₂ ζιρκονίας (*λ-sensor*)).

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΕΙΔΗ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Αγωγιμομετρικοί αισθητήρες: μέτρηση αγωγιμότητας
δείγματος: $\sigma = f(C)$

- **Αγωγιμόμετρα υγρών:**

Μετρήσεις ολικής αλατότητας (*total salinity*).

- **Ημιαγωγικοί αισθητήρες αερίων:**

Μεταβολή αγωγιμότητας ημιαγωγού λόγω προσρόφησης αερίου.

- **Αισθητήρες αερίων τύπου διόδου :**

Μεταβολή αγωγιμότητας αγώγιμου πολυμερούς λόγω προσρόφησης αερίου.

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

- **ΧΑΜΗΛΟ ΚΟΣΤΟΣ.**
- **Απλοί** στη χρήση.
- Μηχανική **σταθερότητα.**
- **Υψηλή ευαισθησία** και εκλεκτικότητα
(στις αναβαθμισμένες μορφές τους).
- **Επιδεκτικοί ΣΜΙΚΡΥΝΣΗΣ.**

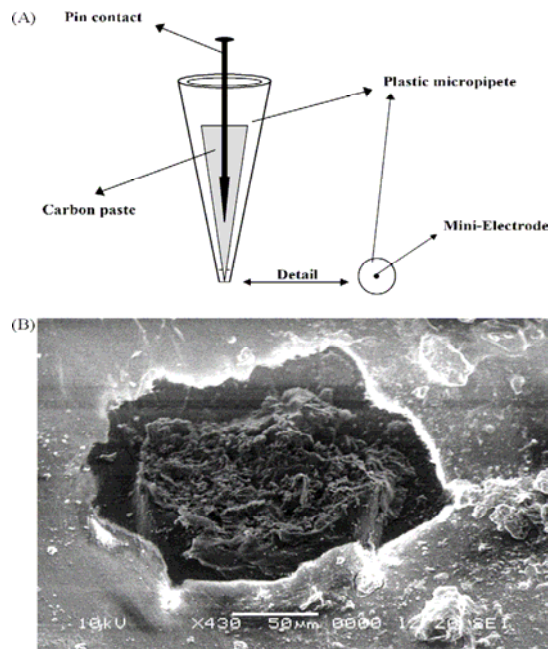

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

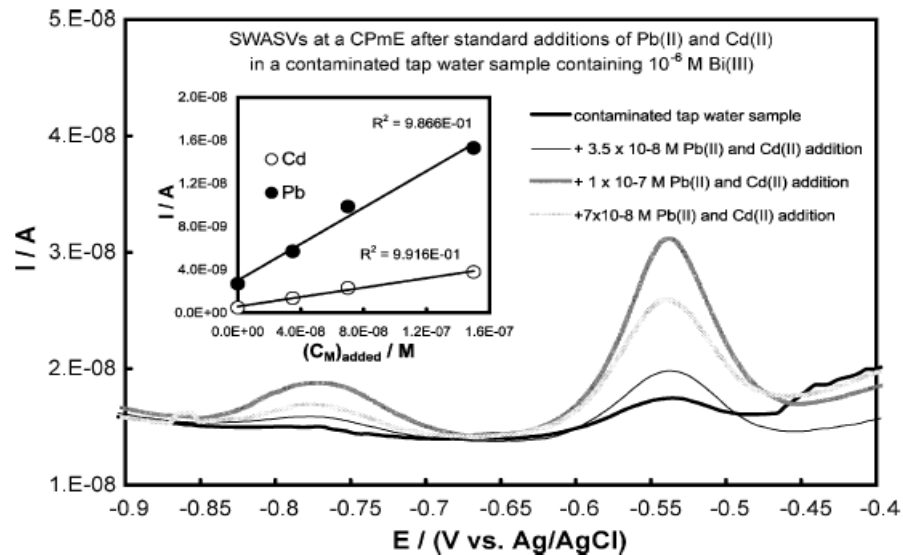
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Ανίχνευση βαρέων και τοξικών μετάλλων σε φυσικά νερά με τη μέθοδο της ανοδικής επαναδιαλυτικής βολταμμετρίας (*anodic stripping voltammetry*).

Carbon paste electrode.

Ανίχνευση Cd(II) και Pb(II) σε νερό της βρύσης

L. Baldrianova, I. Svancara, S. Sotiropoulos, *Analytica Chimica Acta* 599 (2007) 249–255

Σωτήρης Σωτηρόπουλος, Τμήμα Χημείας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

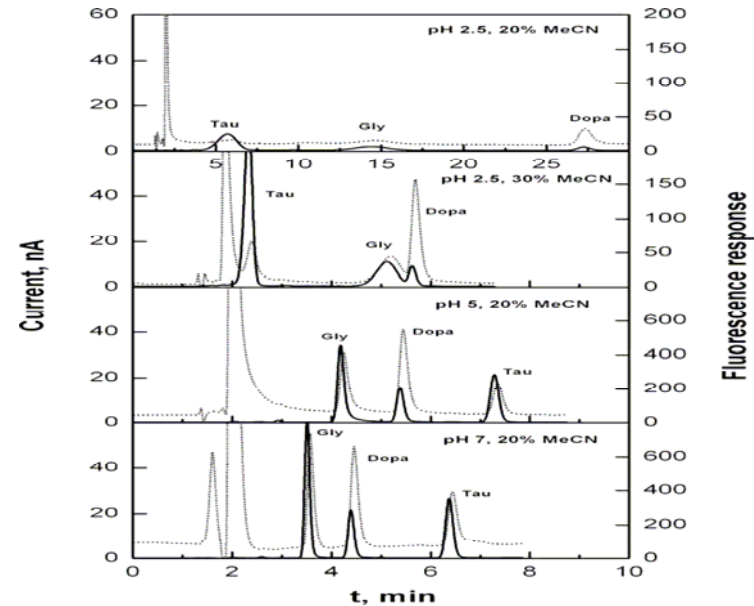
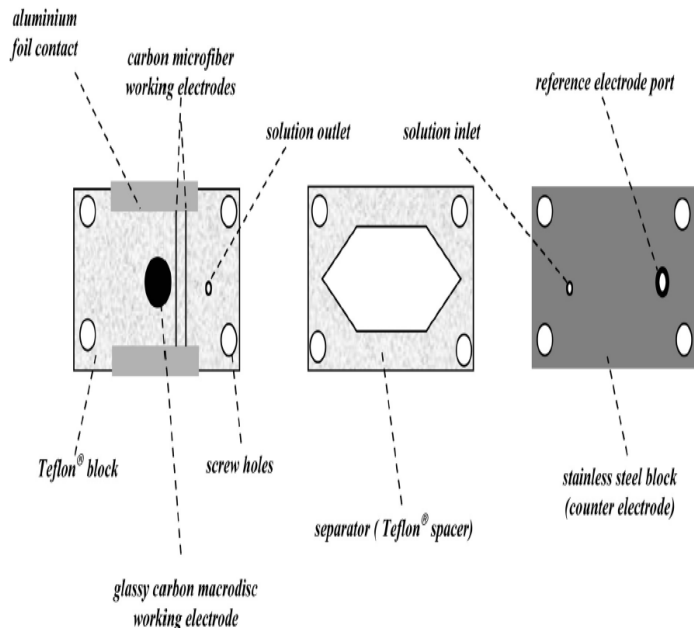
ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Ανίχνευση βιολογικών ουσιών fδιαχωρισθέντων με χρωματογραφία HPLC

Ηλεκτροχημικός ανιχνευτής
κυψέλης ροής

Ανάλυση αμινοξέων

(μέσω της οξείδωσης τους: $\text{Red} \rightarrow \text{Ox} + n\text{e}^-$)

A.Pappa-Louisi, P.Balkatzopoulou, S.Sotiropoulos *J. Liq.Chrom.& Rel.Technol.*, 31: 1434–1447, 2008

Σωτήρης Σωτηρόπουλος, Τμήμα Χημείας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

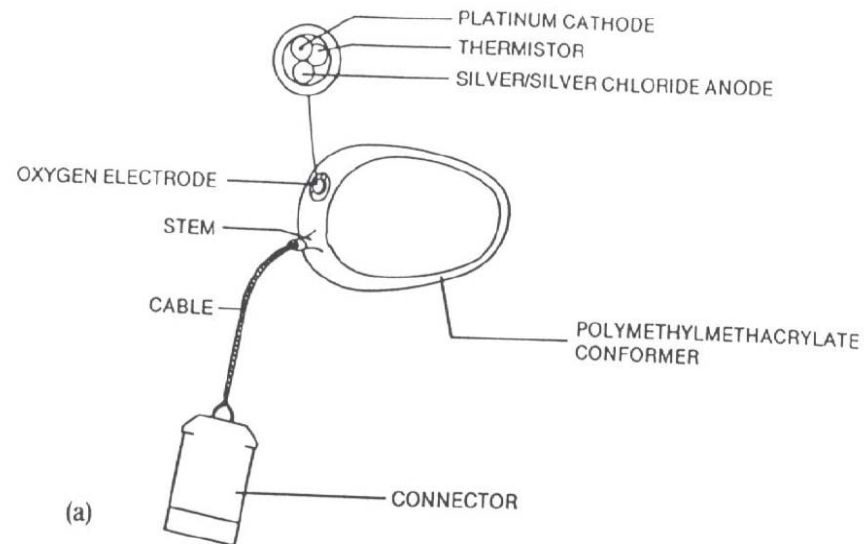
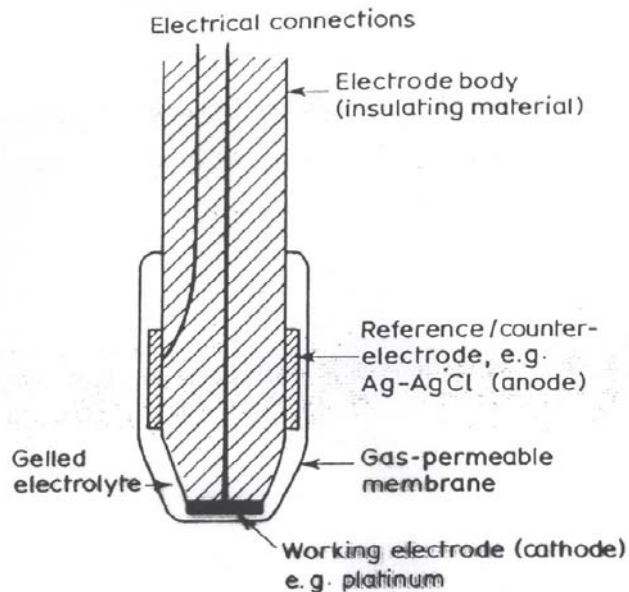
Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Αμπερομετρικοί αισθητήρες μεμβράνης (τύπου *Clark*)

Ανίχνευση O₂ σε φυσικά νερά, βιολογικά υγρά και τροποποιημένες/κλειστές ατμόσφαιρες

(μέσω της αναγωγής οξυγόνου: $O_2 + 4e^- + 4H^+ \rightarrow 2H_2O$)

Biomedical Sensors Ltd

Clark, L.C. *et al* , J.Appl.Physiol., 6 (1953) 189

(ανίχνευση εποφθάλμιου οξυγόνου)

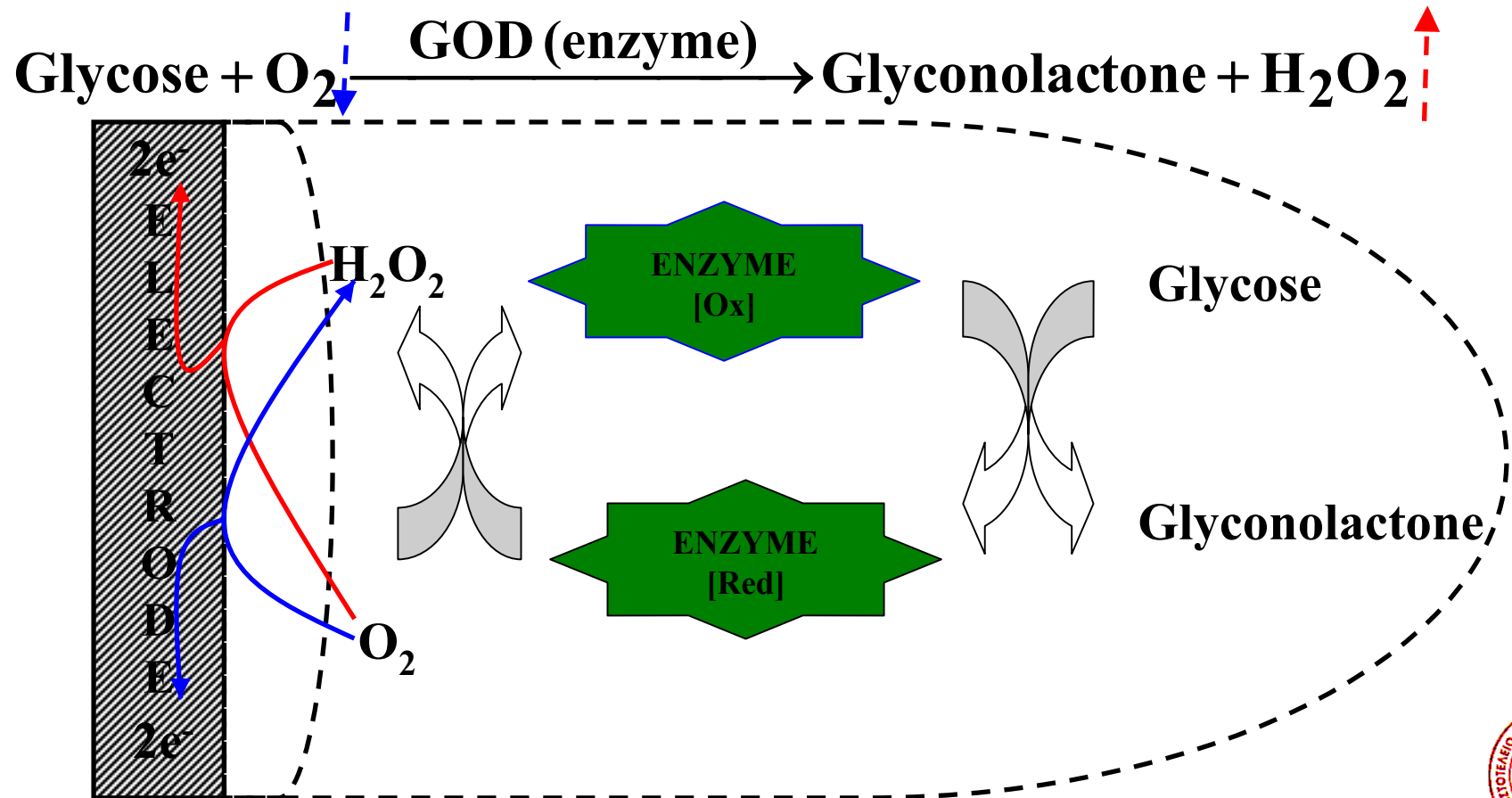
Σωτήρης Σωτηρόπουλος, Τμήμα Χημείας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Αμπερομετρικός αισθητήρας ενζυμικού ηλεκτροδίου: προσδιορισμός επιπέδων γλυκόζης στο αίμα.

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

Αμπερομετρικός αισθητήρας ενζυμικού ηλεκτροδίου: επίπεδα γλυκόζης στο αίμα.

Ανίχνευση με βάση το καταναλισκόμενο O_2

Χαρακτηριστικά-συνθήκες

- Ηλεκτρόδιο δείκτης: Pt ή Au ή Ag (κάθοδος)
- Εξωτερική μεμβράνη (διαπερατή στη γλυκόζη και οξυγόνο) και εσωτερική μεμβράνη (τεφλόν, διαπερατή στο οξυγόνο αλλά όχι στο υπεροξείδιο)
- Σήμα μειώνεται με αύξηση γλυκόζης

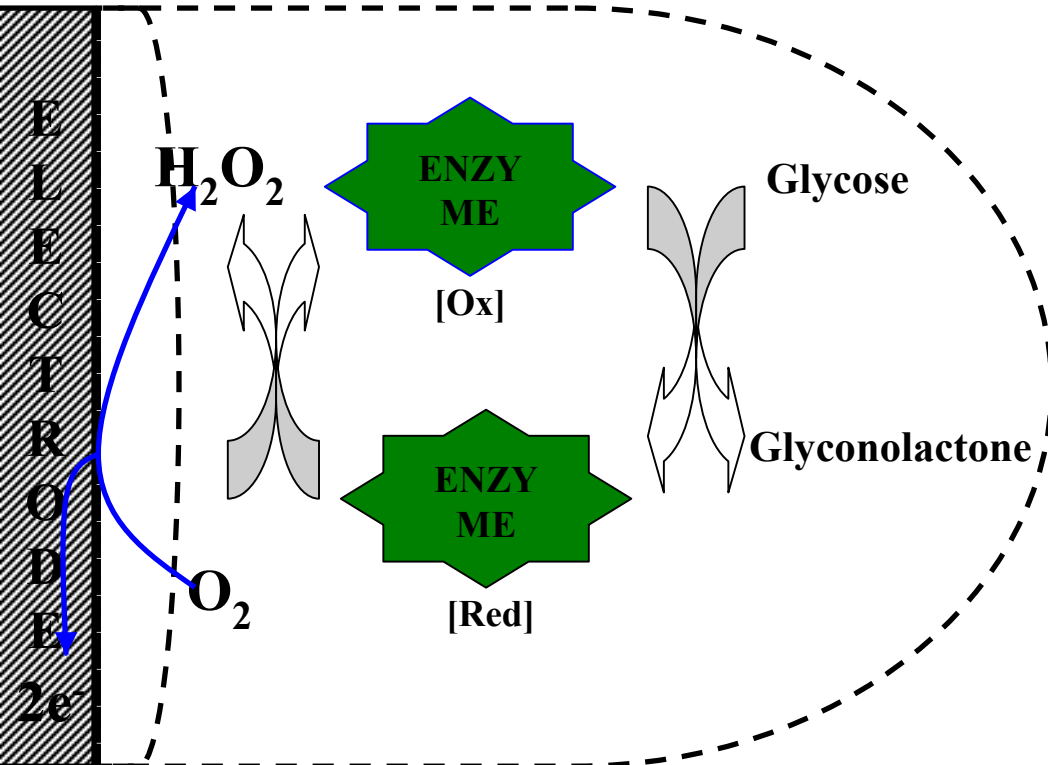
Μειονεκτήματα

- Σταθερά επίπεδα O_2 στο δείγμα απαιτούνται
- Βούλωμα μεμβράνης
- Κατανάλωση O_2 στο εσωτερικό του ηλεκτροδίου (αν δεν αντικατασταθεί σύντομα από το δείγμα λαμβάνεται ως ψευδές σήμα γλυκόζης)

- Το παραγόμενο H_2O_2 καταστρέφει το ένζυμο

Πλεονεκτήματα

- Εκλεκτικότητα λόγω εσωτερικής μεμβράνης (ασθενείς παρεμποδίσεις)

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

Αμπερομετρικός αισθητήρας ενζυμικού ηλεκτροδίου: επίπεδα γλυκόζης στο αίμα.

Ανίχνευση με βάση το παραγόμενο H_2O_2

Χαρακτηριστικά-συνθήκες

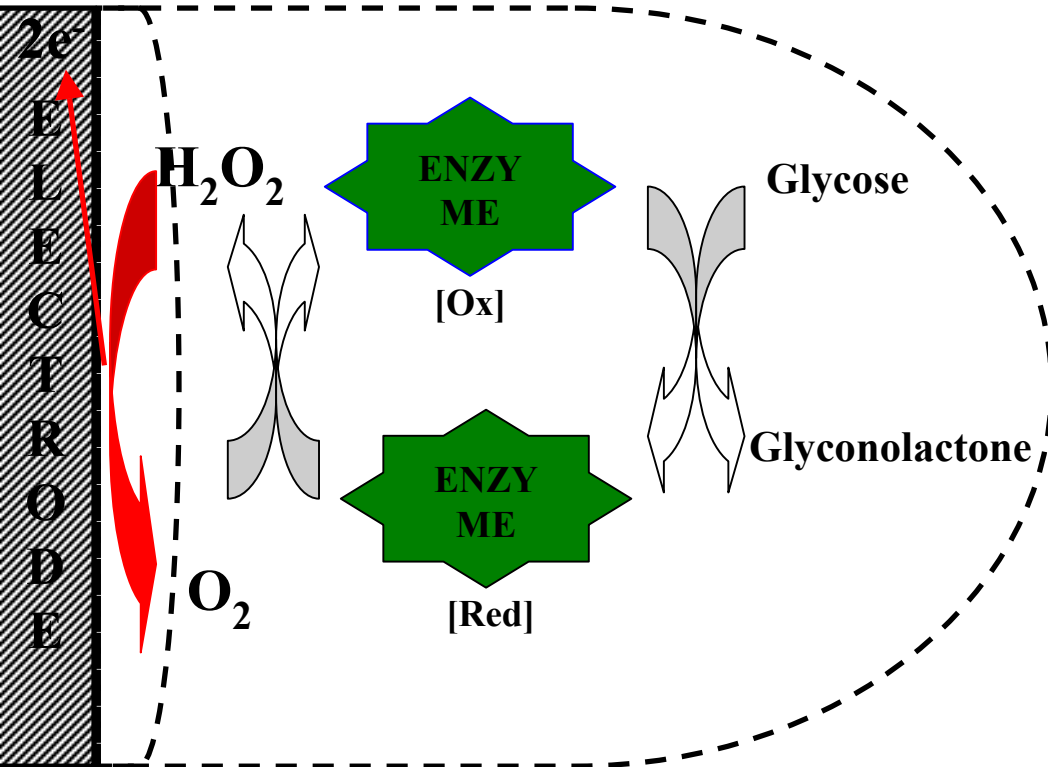
- Ηλεκτρόδιο δείκτης: Pt (άνοδος)
- Εξωτερική μεμβράνη (διαπερατή στη γλυκόζη και οξυγόνο) και εσωτερική μεμβράνη (cellulose acetate), διαπερατή στο υπεροξείδιο του υδρογόνου
- Σήμα αυξάνεται με αύξηση γλυκόζης

Πλεονεκτήματα

- Το βιοχημικά καταναλισκόμενο O_2 αναγεννάται ηλεκτροχημικά και τα επίπεδα στο δείγμα δεν είναι κρίσιμα
- Το βιοχημικά παραγόμενο H_2O_2 μετατρέπεται ηλεκτροχημικά σε O_2 και δεν καταστρέφει το ένζυμο

Μειονεκτήματα

- Περιορισμένη εκλεκτικότητα λόγω πορώδους εσωτερικής μεμβράνης (παρεμποδίσεις λόγω οξείδωσης και άλλων ουσιών π.χ. παρακεταμόλης)

Σύντομη επισκόπηση ηλεκτροχημικών αισθητήρων

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΗΛΕΚΤΡΟΧΗΜΙΚΩΝ ΑΙΣΘΗΤΗΡΩΝ

Αμπερομετρικός αισθητήρας ενζυμικού ηλεκτροδίου: προσδιορισμός επιπέδων γλυκόζης αίματος.

